

958.

Na osnovu člana 12 stav 5 i člana 14 stav 5 Zakona o zdravstvenoj zaštiti bilja ("Službeni list RCG", broj 28/06 i "Službeni list CG", br. 28/11 i 48/15), Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja donijelo je

PRAVILNIK
O FITOSANITARNIM MJERAMA ZA SPRJEČAVANJE UNOŠENJA I ŠIRENJA
BAKTERIJE *XYLELLA FASTIDIOSA* (Wells et al.)*

Predmet

Član 1

Ovim pravilnikom propisuju se fitosanitarne mjere za sprječavanje unošenja i širenja, otkrivanje i iskorjenjivanje bakterije *Xylella fastidiosa* (Wells et al.) i njenih podvrsta (u daljem tekstu: štetni organizam) na određenom bilju, granice područja ukoliko je štetni organizam prisutan ili postoji rizik od njegovog prisustva.

Značenje izraza

Član 2

Izrazi upotrijebljeni u ovom pravilniku imaju sljedeća značenja:

- 1) određeno bilje** su biljke domaćini i ostalo bilje namijenjeno sadnji, osim sjemena, koje pripada rodovima ili vrstama sa liste date u Prilogu 1;
- 2) biljke domaćini** su određeno bilje osjetljivo na *Xylella fastidiosa* koje pripada rodovima ili vrstama sa liste Evropske unije datim u Prilogu 2;
- 3) profesionalni držalac bilja** (*professional operator*) je lice koje obavlja jednu ili više aktivnosti:
 - sadnja bilja;
 - oplemenjivanje bilja (*breeding*);
 - proizvodnja, uključujući uzgoj, umnožavanje i održavanje bilja;
 - unošenje i premještanje bilja na teritoriji Crne Gore i izvoz bilja sa teritorije Crne Gore;
 - stavljanje bilja u promet.

Otkrivanje ili sumnja na prisustvo štetnog organizma

Član 3

(1) Lice koje posumnja na prisustvo štetnog organizma, bez odlaganja obavještava organ uprave nadležan za zdravstvenu zaštitu bilja (u daljem tekstu: organ uprave).

(2) Na osnovu obavještenja iz stava 1 ovog člana, organ uprave bez odlaganja:

- vrši evidentiranje obavještenja o štetnom organizmu;
- preduzima mjere, radi potvrđivanja prisustva štetnog organizma;
- obavještava držaoce bilja koji posjeduju bilje koje bi moglo biti zaraženo štetnim organizmom, o njegovom prisustvu ili sumnji na prisustvo, mogućim posljedicama i riziku, kao i o fitosanitarnim mjerama koje treba preduzeti i sprovodi kampanju podizanja svijesti o prijetnji koju predstavlja štetni organizam za javnost, , profesionalne držaoce i prevoznike.

(3) U slučaju potvrde prisustva štetnog organizma ili sumnje na njegovo prisustvo donosi se krizni plan u skladu sa Zakonom o zdravstvenoj zaštiti bilja, kojim se utvrđuju fitosanitarne mjere koje se sprovode u skladu sa ovim pravilnikom koji se dostavlja Evropskoj Komisiji na njen zahtjev.

Posebni nadzor

Član 4

(1) Radi utvrđivanja prisustva i sprječavanja širenja štetnog organizma, organ uprave i/ili ovlašćene ustanove sprovodi posebni nadzor nad određenim biljem, u skladu sa godišnjim

programom fitosanitarnih mjera.

(2) Posebni nadzor vrši se:

- vizuelnim pregledom, a u slučaju sumnje na prisustvo štetnog organizma vrši se uzorkovanje i laboratorijska ispitivanja;
- u odgovarajuće doba godine, uzimajući u obzir naučne i tehničke podatke, biologiju štetnog organizma, prisustvo i biologiju određenog bilja i druge informacije, radi utvrđivanja prisustva štetnog organizma.

(3) Na neobilježenom području prisustvo štetnog organizma provjerava se jednim molekularnim ispitivanjem, a u slučaju pozitivnih rezultata, u skladu sa međunarodnim standardima, prisustvo se potvrđuje na osnovu još najmanje jednog pozitivnog rezultata molekularnih ispitivanja.

(4) Na obilježenom području prisustvo štetnog organizma provjerava se jednim laboratorijskim ispitivanjem, a u slučaju pozitivnih rezultata, u skladu sa međunarodnim standardima, prisustvo se potvrđuje na osnovu još najmanje jednog pozitivnog rezultata molekularnih ispitivanja.

Obilježeno područje

Član 5

(1) Područje na kojem je potvrđeno prisustvo štetnog organizma bez odlaganja se obilježava.

(2) Izuzetno od stava 1 ovog člana, ako se potvrdi prisustvo jedne podvrste štetnog organizma, obilježeno područje može da se odnosi samo na tu podvrstu.

(3) Ako se potvrdi prisustvo više od jedne podvrste štetnog organizma, obilježeno područje se odnosi na sve njegove podvrste.

(4) Ako je utvrđivanje prisustva podvrste u toku, obilježeno područje se odnosi na sve podvrste štetnog organizma.

(5) Obilježeno područje sastoji se od zaraženog i sigurnosnog područja.

(6) Zaraženo područje je područje koje obuhvata bilje za koje je utvrđeno da je zaraženo štetnim organizmom, bilje sa simptomima koji upućuju na moguću zarazu i drugo bilje koje bi moglo biti zaraženo zbog neposredne blizine zaraženog bilja ili zaraženog matičnog stabla ili dijelova bilja kao inicijalnog materijala za proizvodnju ili bilja proizvedenog iz tog materijala.

(7) Sigurnosno područje je područje oko zaraženog područja, širine najmanje 5 km računajući od granice zaraženog područja.

(8) Sigurnosno područje može se smanjiti na širinu od najmanje 1 km ako se utvrdi sa visokim stepenom pouzdanosti da se štetni organizam nije širio u odnosu na stanje u trenutku utvrđivanja prisustva i ako:

a) su sve biljke domaćini, bez obzira na njihovo zdravstveno stanje, odmah uklonjene u krugu od 100 m od biljke za koju je utvrđeno da je zaražena;

b) od preduzimanja mjera iskorjenjivanja nije utvrđeno da su druge biljke zaražene štetnim organizmom na zaraženom području na osnovu službenih ispitivanja sprovedenih najmanje jednom godišnje, uzorkovanjem sa 99% pouzdanosti kojim se može utvrditi nivo prisustva zaraženog bilja od 1% ili veći ciljajući bilje sa simptomima prisustva štetnog organizma i bilje bez simptoma u blizini bilja sa simptomima;

c) je sproveden nadzor radi razgraničenja na području širine od najmanje 5 km oko zaraženog područja, osnovan na mreži lokaliteta kvadratnog oblika, dimenzija 100×100 m, na području širine od najmanje jednog km oko zaraženog područja i mreži kvadrata dimenzija 1×1 km na ostatku sigurnosnog područja pri čemu se u svakom kvadratu vrše vizuelni pregledi određenog bilja i uzorkovanje i ispitivanje bilja sa simptomima i bez simptoma u blizini bilja sa simptomima i na osnovu čega se utvrđuje da na tom području nema prisustva štetnog organizma;

d) nakon sprovedenih mjera iskorjenjivanja štetnog organizma, u zaraženom području nijesu

utvrđeni vektori zaraženi štetnim organizmom, što je potvrđeno ispitivanjima dva puta u toku sezone leta vektora, u skladu sa međunarodnim standardima iz čega se zaključuje da je isključeno prirodno širenje štetnog organizma.

(9) U slučaju zaraženog područja u kojem se sprovode mjere suzbijanja štetnog organizma u skladu sa članom 9 ovog pravilnika, sigurnosno područje je obima najmanje 10 km.

(10) Razgraničenje područja zasniva se na naučnim principima, biologiji štetnog organizma i njegovih vektora, nivou infekcije, rasprostranjenosti određenog bilja i vektora u području.

(11) Ako se potvrdi prisustvo štetnog organizma u sigurnosnom području, razgraničenje zaraženog i sigurnosnog područja se bez odlaganja mijenja u skladu sa novonastalom situacijom.

(12) Listu obilježenih područja organ uprave objavljuje na svojoj internet stranici.

(13) Ako se na osnovu posebnog nadzora i monitoringa u obilježenom području tokom pet godina ne utvrdi prisustvo štetnog organizma, obilježeno područje se ukida.

(14) Ako je smanjeno sigurnosno područje na širinu od najmanje 1 km, u skladu sa stavom 8 ovog člana, obilježeno područje se ukida nakon 12 mjeseci od njegovog obilježavanja ako:

a) se kao rezultat mjera preduzetih u skladu sa stavom 8 ovog člana sa visokim stepenom pouzdanosti utvrđuje da je prisustvo štetnog organizma u trenutku utvrđivanja prisustva izolovani slučaj i na obilježenom području nije došlo do daljeg širenja;

b) su prije ukidanja sprovedena službena ispitivanja u obilježenom području, uzorkovanjem kojim se sa 99% pouzdanosti može utvrditi nivo prisustva zaraženog bilja od 1% ili veći ciljajući bilje sa simptomima prisustva štetnog organizma i bilje bez simptoma u blizini bilja sa simptomima.

(15) Nakon ukidanja obilježenog područja, određeno bilje koje se nalazi na prethodno obilježenom području podvrgava se intenzivnom nadzoru tokom sljedeće dvije godine uzorkovanjem sa 99% pouzdanosti kojim se može utvrditi nivo prisustva zaraženog bilja od 1% u skladu sa međunarodnim standardima i na osnovu naučnih i tehničkih principa vezano za moguće širenje štetnog organizma u neposrednom okruženju, ciljajući bilje sa simptomima prisustva štetnog organizma i bilje bez simptoma u blizini bilja sa simptomima.

(16) Izuzetno od stava 1 ovog člana područje na kojem je potvrđeno prisustvo štetnog organizma ne mora se obilježiti odmah, ako:

a) postoji dokaz da je štetni organizam nedavno unesen na područje sa biljem na kojem je utvrđen ili je prisustvo štetnog organizma utvrđeno na mjestu sa fizičkom zaštitom od vektora štetnog organizma;

b) postoji osnovana sumnja da je bilje bilo zaraženo prije unošenja na to područje;

c) na osnovu ispitivanja sprovedenih u skladu sa međunarodno priznatim metodama u blizini tog bilja nijesu otkriveni vektori prenosiooci štetnog organizma.

(17) U slučaju iz stava 16 ovog člana sprovodi se godišnji nadzor tokom najmanje dvije godine radi utvrđivanja da li je zaraženo neko drugo bilje osim onog na kojem je utvrđeno prisustvo štetnog organizma od čega zavisi obilježavanje područja.

(18) O razlozima smanjenja i smanjenju širine sigurnosnog područja, ukidanju obilježenog područja, razlozima neobilježavanja područja obavještava se Evropska komisija, uz obavještenje se dostavlja spisak obilježenih područja.

Sadnja biljaka domaćina u zaraženom području

Član 6

Biljke domaćini mogu se saditi u zaraženom području samo na mjestima koja su fizički zaštićena od unošenja vektora koji prenose štetni organizam.

Iskorjenjivanje štetnog organizma

Član 7

(1) U obilježenom području sprovode se sljedeće fitosanitarne mjere za iskorjenjivanje štetnog organizma:

1) uklanjanje, bez odlaganja, u poluprečniku od 100 m oko biljaka u kojima je ispitivanjem potvrđeno prisustvo štetnog organizma:

- a) biljaka domaćina bez obzira na njihovo zdravstveno stanje;
- b) bilja za koje je potvrđeno da je zaraženo štetnim organizmom;
- c) bilja sa simptomima koji upućuju na moguću zarazu štetnim organizmom ili za koje se

sumnja da je zaraženo štetnim organizmom;

2) uzorkovanje i ispitivanje određenog bilja u poluprečniku od 100 m oko svake zaražene biljke, u skladu sa međunarodnim standardom za fitosanitarne mjere ISPM-31;

3) prije uklanjanja biljaka iz tačke 1 ovog stava, vrše se tretmani protiv vektora štetnog organizma i biljaka koje bi mogle biti domaćini tim vektorima, a po potrebi može se uključiti i uklanjanje biljaka;

4) uništavanje biljaka i njihovih dijelova iz tačke 1 ovog člana, na licu mjesta ili na obližnjoj lokaciji unutar zaraženog područja određenoj za tu namjenu, na način da se izbjegne širenje štetnog organizma;

5) odgovarajuće istraživanje, radi utvrđivanja porijekla zaraze štetnim organizmom, pri čemu se prati i određeno bilje koje se dovodi u vezu sa zarazom, uključujući i određeno bilje koje je premješteno prije obilježavanja područja;

6) monitoring prisustva štetnog organizma sprovođenjem godišnjih posebnih nadzora, koji podrazumijeva vizuelne preglede određenog bilja, uzorkovanje i ispitivanje bilja sa simptomima, kao i bilja bez simptoma koje se nalazi u blizini bilja sa simptomima, u skladu sa članom 4 ovog pravilnika, a u sigurnosnom području se formira mreža lokaliteta kvadratnog oblika, dimenzija 100 × 100 m, u okviru najmanje jednog km oko zaraženog područja i mreža kvadrata dimenzija 1 × 1 km na ostatku sigurnosnog područja pri čemu se u svakom kvadratu vrše vizuelni pregledi i uzorkovanje;

7) informisanje javnosti o opasnosti od štetnog organizma i o fitosanitarnim mjerama, radi sprječavanja njegovog unošenja i širenja, kao i postavljanje znakova na putu koji označavaju razgraničenje obilježenog područja;

8) preduzimanje mjera za rješavanje posebnih slučajeva ili komplikacija za koje se smatra da sprječavaju, ometaju ili odlažu iskorjenjivanje, a naročito u vezi sa dostupnošću i uništavanju zaraženog bilja ili bilja za koje se sumnja da je zaraženo, bez obzira na lokaciju, vlasništvo i odgovorno lice;

9) sprovođenje drugih mjera radi iskorjenjivanja štetnog organizma u skladu sa međunarodnim standardom ISPM br. 9 i ISPM br. 14;

10) primjena odgovarajuće poljoprivredne prakse za upravljanje štetnim organizmom i njegovim vektorima.

(2) O rezultatima istraživanja iz tačke 5 stava 1 ovog člana obavještavaju se države porijekla određenog bilja.

Biljke od istorijskog značaja

Član 8

(1) Izuzetno od člana 7 stav 1 tačka 1 podtačka a) ovog pravilnika, biljke od istorijskog značaja koje su biljke domaćini ne uklanjaju se, pod uslovom da su:

- biljke uzorkovane i ispitane i da je potvrđeno da nijesu zaražene štetnim organizmom;
- pojedinačne biljke ili područje u kojem se nalaze fizički izolovani od vektora na način da je spriječeno širenje štetnog organizma;
- primijenjene odgovarajuće poljoprivredne prakse za upravljanje štetnim organizmom i njegovim vektorima;

(2) O rezultatima uzorkovanja i ispitivanja iz stava 1 ovog člana, njihovoj opravdanosti i lokaciji pojedinačnih biljaka, obavještava se Evropska komisija.

(3) Biljke iz stava 1 ovog člana se tokom sezone leta vektora službeno pregledaju na

simptome infekcije štetnim organizmom i kvalitet fizičke izolacije.

(4) Ako se primijete simptomi infekcije štetnim organizmom, biljka se uzorkuje i ispituje kako bi se utvrdilo prisustvo štetnog organizma.

Suzbijanje štetnog organizma

Član 9

(1) Izuzetno od člana 7 ovog pravilnika, na zaraženom području sprovode se fitosanitarne mjere za suzbijanje štetnog organizma (*containment measures*), i to:

1) uklanjanje biljaka za koje je utvrđeno da su zaražene štetnim organizmom na osnovu nadzora iz tačke 6 ovog stava odmah nakon službene potvrde prisustva štetnog organizma, uz primjenu svih mjera opreza radi sprječavanja širenje štetnog organizma tokom i nakon uklanjanja;

2) uzorkovanje i ispitivanje biljaka domaćina u poluprečniku od 100 m oko svake zaražene biljke, u skladu sa međunarodnim standardom za fitosanitarne mjere ISPM-31, najmanje dva puta godišnje;

3) prije uklanjanja biljaka iz tačke 1 ovog stava, sprovođenje odgovarajućih fitosanitarnih tretmana protiv vektora štetnog organizma i biljaka koje bi mogle biti domaćini tim vektorima, a po potrebi može se uključiti i uklanjanje biljaka;

4) uništavanje biljaka i njihovih dijelova iz tačke 1 ovog stava, na licu mjesta ili na obližnjoj lokaciji određenoj za tu namjenu, unutar područja suzbijanja štetnog organizma, na način da se spriječi širenje štetnog organizma;

5) primjena odgovarajuće poljoprivredne prakse za upravljanje štetnim organizmom i njegovim vektorima;

6) monitoring prisustva štetnog organizma sprovođenjem godišnjih posebnih nadzora radi praćenja prisustva štetnog organizma na sljedećim lokacijama:

a) u blizini mjesta iz člana 10 stav 3 ovog pravilnika;

b) u blizini mjesta na kojima rastu biljke posebnog kulturnog, društvenog ili naučnog značaja.

(2) Nadzor iz tačke 6 sprovodi se na mreži lokaliteta kvadratnog oblika, dimenzija 100×100 m, pri čemu se na svakom kvadratu sprovode vizuelni pregledi određenog bilja, uzorkovanje i ispitivanje bilja sa simptomima i bilja bez simptoma u blizini bilja sa simptomima u skladu sa članom 4 ovog pravilnika.

Premještanje određenog bilja

Član 10

(1) Određeno bilje koje je tokom dijela svog životnog ciklusa raslo u obilježenom području, ne smije se premještati iz zaraženog područja u odgovarajuće sigurnosno područje, niti van obilježenog područja.

(2) Izuzetno od stava 2 ovog člana, određeno bilje može se premještati ako je raslo na mjestu koje je:

a) upisano u fitoregistar u skladu sa Zakonom o zdravstvenoj zaštiti bilja;

b) uspostavljeno kao slobodno od štetnog organizma i vektora, u skladu sa odgovarajućim međunarodnim standardima za fitosanitarne mjere;

c) fizički zaštićeno od unošenja štetnog organizma njegovim vektorima;

d) okruženo područjem širine 100 m i podvrgnuto službenim inspekcijskim pregledima dva puta godišnje i na kojem je svo bilje za koje je utvrđeno da je zaraženo štetnim organizmom ili da pokazuje simptome zaraze odmah uklonjeno i gdje su prije uklanjanja sprovedeni odgovarajući fitosanitarni tretmani protiv vektora štetnog organizma;

e) bilo podvrgnuto odgovarajućim fitosanitarnim tretmanima u odgovarajuće doba godine radi održavanja statusa „slobodnog od“ vektora štetnog organizma, pri čemu tretmani mogu uključiti i uklanjanje bilja;

f) službeno pregledano sa najmanje dva službena inspekcijska pregleda godišnje u odgovarajuće vrijeme, uključujući i područje iz tačke d) ovog stava;

g) bez simptoma prisustva štetnog organizma i vektora, na određenom bilju tokom perioda rasta, a u slučaju sumnje da su vršena ispitivanja kojima je potvrđeno odsustvo štetnog organizma;

h) bez simptoma prisustva štetnog organizma ili da su u slučaju sumnje na prisustvo štetnog organizma vršena ispitivanja, kojima je potvrđeno da štetni organizam nije prisutan na određenom bilju tokom perioda rasta u području iz tačke d) ovog stava.

(3) Reprezentativni uzorci određenog bilja uzimaju se u odgovarajuće vrijeme (period vegetacije, životni ciklus i biologija štetnog organizma i vektora i slično), sa svih mjesta, radi vršenja nadzora odnosno godišnjih ispitivanja i potvrđivanja odsustva štetnog organizma u skladu sa međunarodno priznatim metodama.

(4) Partija (lot) određenog bilja službeno se vizuelno pregleda, uzorkuje i molekularno ispita u skladu sa međunarodno priznatim metodama za ispitivanje, uzorkovanjem kojim se 99% pouzdanosti može utvrditi nivo prisustva zaraženog bilja od 1% ili veći ciljajući naročito bilje sa simptomima prisustva štetnog organizma, u skladu s standardom ISPM br. 31 i što je moguće bliže vremenu premještanja.

(5) Izuzetno od st. 1 i 4 ovog člana, bilje *Vitis* namijenjeno sadnji, osim sjemena, u stanju mirovanja, može se premještati unutar ili izvan obilježenih područja ako je:

a) raslo na mjestu upisanom u fitoregistar u skladu sa Zakonom o zdravstvenoj zaštiti bilja;

b) što je praktično moguće bliže vremenu premještanja, u skladu sa standardom EPPO-a iz 2012. „*Hot water treatment of grapevine to control Grapevine flavescence dorée phytoplasma.*” Bulletin OEPP/EPPO Bulletin, 42(3), 490.–492., podvrgnuto odgovarajućem termoterapijskom tretmanu u objektu za tretiranje i nad kojim se sprovodi nadzor, kojim se biljke u stanju mirovanja uranjaju na 45 minuta u vodu zagrijanu na 50 °C.

(6) Prije premještanja partije određenog bilja sprovode se fitosanitarni tretmani protiv vektora štetnog organizma.

(7) Određeno bilje koje se premješta u ili prolazi kroz obilježeno područje se prevozi u zatvorenom kontejneru ili drugom pakovanju čime se isključuje mogućnost zaraze štetnim organizmom ili njegovim vektorima.

(8) Bilje iz stava 1 ovog člana prilikom premještanja prati biljni pasoš.

(9) Biljke domaćini koje nikada nijesu gajene u obilježenom području mogu se premještati samo ako:

a) su gajene na mjestu koje podliježe godišnjim službenim inspekcijskim pregledima i, u slučaju uočavanja simptoma štetnog organizma, uzorkovane i ispitane u skladu sa međunarodnim standardima;

b) ih prati biljni pasoš.

(10) Bilje namijenjeno sadnji, osim sjemena, roda *Coffea* i vrsta *Lavandula dentata* L., *Nerium oleander* L., *Olea europaea* L., *Polygala myrtifolia* L. i *Prunus dulcis* (Mill.) D.A. Webb premještaju se samo ako su gajene na mjestu koje podliježe godišnjim službenim inspekcijskim pregledima i uzorkovanju, ispitivanju u skladu sa međunarodnim standardima kojim je potvrđeno da štetni organizam nije prisutan, uzorkovanjem kojim se sa 99% pouzdanosti može utvrditi nivo prisustva zaraženog bilja od 5%.

(11) Osim uslova iz stava 10 ovog člana, prije prvog premještanja sa mjesta proizvodnje svaka partija (lot) bilja namijenjenog sadnji vrste *Polygala myrtifolia* L., koja se premješta, podliježe vizuelnom pregledu i uzorkovanju, koje se sprovodi što je moguće bliže vremenu premještanja, u skladu sa međunarodnim standardima, radi utvrđivanja prisustva štetnog organizma i kojim je potvrđeno da štetni organizam nije prisutan, uzorkovanjem kojim se sa 99% pouzdanosti može utvrditi nivo prisustva zaraženog bilja od 5%.

(12) Prisustvo štetnog organizma u bilju iz stava 10 ovog člana provjerava se jednim ispitivanjem, a u slučaju pozitivnih rezultata, u skladu sa međunarodnim standardima, njegovo se prisustvo potvrđuje na osnovu još najmanje jednog pozitivnog rezultata molekularnih ispitivanja.

(13) Odredbe st. 1 do 12 ovog člana ne primjenjuju se na:

- a) bilje koje je tokom cijelog proizvodnog ciklusa uzgajano *in vitro*; ili
- b) bilje koje pripada sortama određenog bilja iz Priloga 3.

Premještanje određenog bilja koje je gajeno *in vitro*

Član 11

Određeno bilje koje je tokom cijelog svog proizvodnog ciklusa gajeno *in vitro*, a koje je tokom dijela svog životnog ciklusa raslo na obilježenom području, može se premještati iz obilježenog područja i iz zaraženog područja u odgovarajuće sigurnosno područje samo ako:

1) je raslo je na mjestu koje je:

- a) upisano u fitoregistar u skladu sa Zakonom o zdravstvenoj zaštiti bilja;
- b) uspostavljeno kao slobodno od štetnog organizma i vektora, u skladu sa odgovarajućim međunarodnim standardima za fitosanitarne mjere;
- c) fizički zaštićeno od unošenja štetnog organizma njegovim vektorima;
- d) službeno pregledano sa najmanje dva službena inspekcijska pregleda godišnje u odgovarajuće vrijeme;
- e) bez simptoma prisustva štetnog organizma i vektora, na određenom bilju tokom perioda rasta, a u slučaju sumnje da su vršena ispitivanja kojima je potvrđeno odsustvo štetnog organizma;

2) je raslo u prozirnom kontejneru u sterilnim uslovima i:

- a) uzgojeno je iz sjemena;
- b) proizvedeno je razmnožavanjem u sterilnim uslovima od matičnih biljaka koje su cijeli svoj životni ciklus rasle na području u kojem štetni organizam nije prisutan i za koje je ispitivanjem utvrđeno da nijesu zaražene štetnim organizmom;
- c) proizvedeno je razmnožavanjem u sterilnim uslovima od matičnih biljaka koje su rasle na mjestu koje ispunjava uslove iz tačke 1 ovog člana i za koje je ispitivanjem utvrđeno da nijesu zaražene štetnim organizmom.

3) se prevozi u prozirnom kontejneru u sterilnim uslovima čime se isključuje mogućnost zaraze štetnim organizmom preko njegovih vektora;

4) ga prati biljni pasoš.

Sljedljivost

Član 12

(1) Profesionalni držaoci bilja, koji isporučuju i primaju određeno bilje koje je raslo najmanje jednim dijelom životnog ciklusa u obilježenom području ili je premještanu kroz obilježeno područje, vode evidenciju o svakom dostavljenom (*supplied*) lotu i nazivu profesionalnog držaoca bilja kome je lot isporučen, o čemu vode evidenciju, koja se čuva tri godine od dana dostavljanja ili isporuke partije (lota).

(2) Odredba stava 1 ovog člana primjenjuju se i na bilje za sadnju *Coffea*, *Lavandula dentata* L., *Nerium oleander* L., *Olea europaea* L., *Polygala myrtifolia* L. i *Prunus dulcis* (Mill.) D.A. koje se nikada nije uzgajalo u obilježenom području.

(3) Držaoci bilja iz stava 1 ovog člana bez odlaganja obavještavaju nadležnog fitosanitarnog inspektora o svakoj dostavljenoj ili primljenoj partiji (lotu) dostavljajući informacije koje uključuju porijeklo partije (lota), pošiljaoca i primaoca partije (lota), mjesto odredišta, individualne serije, broj sedmice ili broj proizvodne serije biljnog pasoša i identitet i količina određene partije (lota).

(4) Informacije iz stava 3 ovog člana dostavljaju se organu uprave i fitosanitarnom inspektoratu na mjestu odredišta partije (lota).

Službene kontrole prilikom premještanja određenog bilja

Član 13

(1) Prilikom premještanja određenog bilja van obilježenog područja i iz zaraženog područja u sigurnosno područje sprovode se službene kontrole.

(2) Službene kontrole iz stava 1 ovog člana sprovode se najmanje na mjestima:

- a) premještanja određenog bilja iz zaraženog područja u sigurnosno područje;
- b) premještanja određenog bilja iz sigurnosnog područja u područje van obilježenog područja;
- c) odredišta određenog bilja u sigurnosnom području;
- d) odredišta van obilježenog područja.

(3) Službene kontrole iz stava 1 ovog člana sprovode se na određenom bilju, bez obzira na lokaciju, vlasništvo, lice ili subjekat koji je odgovoran za bilje i uključuju pregled dokumentacije i provjeru identiteta određenog bilja.

(4) Učestalost službenih kontrola iz st. 2 i 3 ovog člana zasniva se na riziku prisustva štetnog organizma odnosno njegovih poznatih ili potencijalnih vektora na bilju, uzimajući u obzir porijeklo partije (lota), stepen osjetljivosti bilja, kao i podacima o prethodnim neusaglašenostima profesionalnog držaoca bilja odgovornog za premještanje određenog bilja.

(5) Kada se službenom kontrolom iz stava 1 ovog člana, utvrdi da nijesu ispunjeni uslovi za premještanje određenog bilja iz člana 10 ovog pravilnika, fitosanitarni inspektor naređuje uništavanje tog bilja, na licu mjesta ili na obližnjoj lokaciji, uz preduzimanje mjera, radi sprečavanja širenja štetnog organizma i vektora.

Uspostavljanje mjesta slobodnih od štetnog organizma

Član 14

(1) Mjesta slobodna od štetnog organizma određuju se u skladu sa odgovarajućim međunarodnim standardima za fitosanitarne mjere.

(2) Lista mjesta slobodnih od štetnog organizma objavljuje se na internet stranici organ uprave i dostavlja Evropskoj komisiji.

Unošenje određenog bilja porijeklom iz država koje nijesu članice Evropske unije u kojima nije prisutan štetni organizam

Član 15

(1) Određeno bilje porijeklom iz država koje nijesu članice Evropske unije u kojima nije prisutan štetni organizam, može se unositi na teritoriju Crne Gore ako:

- a) se nalazi na listi Evropske komisije;
- b) ga prati fitosertifikat koji u rubrici "Dopunska izjava" sadrži podatke da štetni organizam nije prisutan u toj državi;
- c) na mjestu unošenja određenog bilja na teritoriju Crne Gore prilikom kontrole nadležnog fitosanitarnog inspektora u skladu sa članom 17 stav 1 ovog pravilnika nije pronađen štetni organizam, niti postoji sumnja na prisustvo štetnog organizma.

(2) Bilje namijenjeno sadnji, osim sjemena, *Coffea*, *Lavandula dentata* L., *Nerium oleander* L., *Olea europaea* L., *Polygala myrtifolia* L. i *Prunus dulcis* (Mill.) D.A. Webb može se unositi na teritoriju Crne Gore ako je gajeno na mjestu koje podliježe godišnjim službenim inspeksijskim pregledima sa uzorkovanjem i ispitivanjem koji se na tom bilju vrše u odgovarajuće vrijeme radi utvrđivanja prisustva štetnog organizma i u skladu sa međunarodnim standardima i ako se potvrdi da štetni organizam nije prisutan, uzorkovanjem kojim se sa 99% pouzdanosti može utvrditi nivo prisustva zaraženog bilja od 5%.

(3) Pored uslova iz stava 2 ovog člana, prije prvog premještanja sa mjesta proizvodnje i što je moguće bliže vremenu premještanja svaka partija (lot) bilja namijenjenog za sadnji vrste

Polygala myrtifolia L. podliježe službenom vizuelnom pregledu i uzorkovanju i ispitivanju u skladu sa međunarodnim standardima radi utvrđivanja prisustva štetnog organizma kojim je potvrđeno da štetni organizam nije prisutan, uzorkovanjem kojim se sa 99% pouzdanosti može utvrditi nivo prisustva zaraženog bilja od 5%.

Unošenje određenog bilja porijeklom iz država koje nijesu članice Evropske unije u kojima je prisutan štetni organizam

Član 16

Određeno bilje porijeklom iz država koje nijesu članice Evropske unije za koje je poznato da je u njima prisutan štetni organizam i iz područja koje je nadležna služba za zdravstvenu zaštitu bilja te države uspostavila kao slobodno od štetnog organizma u skladu sa međunarodnim standardima za fitosanitarne mjere, može se unositi na teritoriju Crne Gore ako:

- a) se slobodno područje te države nalazi na listi Evropske komisije;
- b) ga prati fitosertifikat u kome je u rubrici "Mjesto porijekla" upisan naziv područja slobodnog od štetnog organizma.

Službene kontrole prilikom unošenja određenog bilja

Član 17

(1) Pošiljke određenog bilja koje se unose u Crnu Goru iz država koje nijesu članice Evropske unije službeno se kontrolišu na mjestu unošenja na teritoriju Crne Gore ili na mjestu odredišta, i to:

- a) vizuelnim pregledom; i
- b) u slučaju sumnje na prisustvo štetnog organizma uzorkovanjem i ispitivanjem radi potvrđivanja odsustva štetnog organizma.

(2) Uzorci iz stava 1 ovog člana moraju biti veličine na osnovu koje je sa 99% pouzdanošću moguće utvrditi nivo prisustva zaraženog bilja od 1% ili veći, uzimajući u obzir Međunarodni standard za fitosanitarne mjere broj 31.

(3) Izuzetno od stava 2 ovog člana bilje koje je tokom cijelog svojeg proizvodnog ciklusa uzgajano *in vitro* i prevozi se u prozirnim kontejnerima u sterilnim uslovima ne podliježe uzorkovanju.

Obavješćavanje o fitosanitarnim mjerama

Član 18

O fitosanitarni mjerama iz čl. 4, 5, 9 i 13 ovog pravilnika i rezultatima sprovođenja tih mjera, fitosanitarnim mjerama koje se planiraju preduzeti u narednoj godini, fitosanitarnim mjerama za suzbijanje štetnog organizma i razlozima za primjenjivanje mjera obavještava se Evropska komisija do 31. decembra svake godine.

Prilozi

Član 19

Prilozi 1, 2 i 3 čine sastavni dio ovog pravilnika.

Prestanak važenja

Član 20

Danom stupanja na snagu ovog pravilnika prestaje da važi Pravilnik o fitosanitarnim mjerama za sprječavanje unošenja i širenja bakterije *Xylella fastidiosa* (Wells et al.)* („Službeni list CG“, broj 36/15).

Stupanje na snagu

Član 21

Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore”.

*U ovaj pravilnik prenešena su: Odluka Komisije 2015/789/EU od 18. maja 2015. godine o mjerama za sprječavanje unošenja u Uniju organizma *Xylella fastidiosa* (Well et al.) i njegovog širenja unutar Unije; Implementaciona odluka Komisije (EU) 2015/2417 od 17. decembra 2015. o izmjeni Implementacione odluke (EU) 2015/789 o mjerama za sprečavanje unošenja u Uniju organizma *Xylella fastidiosa* (Wells et al.) i njegovog širenja unutar Unije; Implementaciona odluka Komisije (EU) 2016/764 od 12. maja 2016. o izmjeni Implementacione odluke (EU) 2015/789 o mjerama za sprečavanje unošenja u Uniju organizma *Xylella fastidiosa* (Wells et al.) i njegovog širenja unutar Unije; Implementaciona odluka Komisije (EU) 2017/2352 od 14. decembra 2017. o izmjeni Implementacione odluke (EU) 2015/789 o mjerama za sprečavanje unošenja u Uniju organizma *Xylella fastidiosa* (Wells et al.) i njegovog širenja unutar Unije; Implementaciona odluka Komisije (EU) 2018/927 od 27. juna 2018. o izmjeni Implementacione odluke (EU) 2015/789 o mjerama za sprečavanje unošenja u Uniju organizma *Xylella fastidiosa* (Wells et al.) i njegovog širenja unutar Unije; Implementaciona odluka Komisije (EU) 2018/1511 od 9. oktobra 2018. o izmjeni Implementacione odluke (EU) 2015/789 o mjerama za sprečavanje unošenja u Uniju organizma *Xylella fastidiosa* (Wells et al.) i njegovog širenja unutar Unije.

Broj: 320-964/19-4

Podgorica, 16. jula 2019. godine

Ministar,
mr **Milutin Simović**, s.r.

PRILOG 1

LISTA ODREĐENOG BILJA OSJETLJIVOG NA EVROPSKE I NEEVROPSKE ISOLATE ŠTETNOG ORGANIZMA

Acacia dealbata Link
Acacia longifolia (Andrews) Willd.
Acacia saligna (Labill.) H. L. Wendl.
Acer
Aesculus
Agrostis gigantea Roth
Albizia julibrissin Durazz.
Alnus rhombifolia Nutt.
Alternanthera tenella Colla

Amaranthus blitoides S. Watson
Ambrosia
Ampelopsis arborea (L.) Koehne
Ampelopsis cordata Michx.
Anthyllis hermanniae L.
Artemisia arborescens L.
Artemisia douglasiana Hook.
Artemisia vulgaris var. heterophylla (H.M. Hall & Clements) Jepson
Asparagus acutifolius L.
Avena fatua L.
Baccharis halimifolia L.
Baccharis pilularis DC.
Baccharis salicifolia (Ruiz & Pav.)
Bidens pilosa L.
Brachiaria decumbens (Stapf)
Brachiaria plantaginea (Link) Hitchc.
Brassica
Bromus diandrus Roth
Calicotome villosa (Poirot) Link
Callicarpa americana L.
Capsella bursa-pastoris (L.) Medik.
Carex
Carya illinoensis (Wangenh.) K. Koch
Cassia tora (L.) Roxb.
Catharanthus
Celastrus orbiculata Thunb.
Celtis occidentalis L.
Cenchrus echinatus L.
Cercis canadensis L.
Cercis occidentalis Torr.
Cercis siliquastrum L.
Chamaecrista fasciculata (Michx.) Greene
Chenopodium album L
Chenopodium quinoa Willd.
Chionanthus
Chitalpa tashkentensis T. S. Elias & Wisura
Cistus creticus L.
Cistus monspeliensis L.
Cistus salviifolius L.
Citrus
Coelorachis cylindrica (Michx.) Nash
Coffea
Commelina benghalensis L.
Conium maculatum L.
Convolvulus arvensis L.
Conyza canadensis (L.) Cronquist
Coprosmma repens A. Rich.
Cornus florida L.
Coronilla valentina L.
Coronopus didymus (L.) Sm.

Cynodon dactylon (L.) Pers.
Cyperus eragrostis Lam.
Cyperus esculentus L.
Cytisus scoparius (L.) Link
Cytisus villosus Pourr.
Datura wrightii Regel
Digitaria horizontalis Willd.
Digitaria insularis (L.) Ekman
Digitaria sanguinalis (L.) Scop.
Disphania ambrosioides (L.) Mosyakin & Clemants
Dodonaea viscosa Jacq.
Duranta erecta L.
Echinochloa crus-galli (L.) P. Beauv.
Encelia farinosa A. Gray ex Torr.
Eremophila maculata F. Muell.
Erigeron bonariensis L.
Erigeron sumatrensis Retz.
Eriochloa contracta Hitchc.
Erodium
Erysimum
Escallonia montevidensis Link & Otto
Eucalyptus camaldulensis Dehnh.
Eucalyptus globulus Labill.
Eugenia myrtifolia Sims
Euphorbia hirta L.
Euphorbia terracina L.
Fagopyrum esculentum Moench
Fagus crenata Blume
Ficus carica L.
Fragaria vesca L.
Fraxinus
Fuchsia magellanica Lam.
Genista corsica (Loisel.) DC.
Genista ephedroides DC.
Genista monspessulana (L.) L. A. S. Johnson
Genista x spachiana (sin. Cytisus racemosus Broom)
Geranium dissectum L.
Ginkgo biloba L.
Gleditsia triacanthos L.
Grevillea juniperina L.
Hebe
Hedera helix L.
Helianthus annuus L.
Helichrysum italicum (Roth) G. Don
Heliotropium europaeum L.
Hemerocallis
Heteromeles arbutifolia (Lindl.) M. Roem.
Hibiscus schizopetalus (Masters) J.D. Hooker
Hibiscus syriacus L.
Hordeum murinum L.

Hydrangea paniculata Siebold
Ilex vomitoria Sol. ex Aiton
Ipomoea purpurea (L.) Roth
Iva annua L.
Jacaranda mimosifolia D. Don
Juglans
Juniperus ashei J. Buchholz
Koelreuteria bipinnata Franch.
Lactuca serriola L.
Lagerstroemia indica L.
Laurus nobilis L.
Lavandula × allardi (syn. Lavandula × heterophylla)
Lavandula angustifolia Mill.
Lavandula dentata L.
Lavandula × intermedia
Lavandula stoechas L.
Ligustrum lucidum L.
Lippia nodiflora (L.) Greene
Liquidambar styraciflua L.
Liriodendron tulipifera L.
Lolium perenne L.
Lonicera japonica (L.) Thunb.
Ludwigia grandiflora (Michx.) Greuter & Burdet
Lupinus aridorum McFarlin ex Beckner
Lupinus villosus Willd.
Magnolia grandiflora L.
Malva
Marrubium vulgare L.
Medicago polymorpha L.
Medicago sativa L.
Melilotus
Melissa officinalis L.
Metrosideros
Modiola caroliniana (L.) G. Don
Montia linearis (Hook.) Greene
Morus
Myoporum insulare R. Br.
Myrtus communis L.
Nandina domestica Murray
Neptunia lutea (Leavenw.) Benth.
Nerium oleander L.
Nicotiana glauca Graham
Olea europaea L.
Origanum majorana L.
Parthenocissus quinquefolia (L.) Planch.
Paspalum dilatatum Poir.
Pelargonium
Persea americana Mill.
Phagnalon saxatile (L.) Cass.
Phillyrea latifolia L.

Phoenix reclinata Jacq.
Phoenix roebelenii O'Brien
Pinus taeda L.
Pistacia vera L.
Plantago lanceolata L.
Platanus
Pluchea odorata (L.) Cass.
Poa annua L.
Polygala myrtifolia L.
Polygala x grandiflora nana
Polygonum arenastrum Boreau
Polygonum lapathifolium (L.) Delarbre
Polygonum persicaria Gray
Populus fremontii S. Watson
Portulaca
Prunus
Pyrus pyrifolia (Burm. f.) Nakai
Quercus
Ranunculus repens L.
Ratibida columnifera (Nutt.) Wooton & Standl.
Rhamnus alaternus L.
Rhus
Rosa californica Cham. & Schldl.
Rosa canina L.
Rosa x floribunda
Rosmarinus officinalis L.
Rubus
Rumex crispus L.
Salix
Salsola tragus L.
Salvia apiana Jeps.
Salvia mellifera Greene
Sambucus
Sapindus saponaria L.
Schinus molle L.
Senecio vulgaris L.
Setaria magna Griseb.
Silybum marianum (L.) Gaertn.
Simmondsia chinensis (Link) C. K. Schneid.
Sisymbrium irio L.
Solanum americanum Mill.
Solanum elaeagnifolium Cav.
Solanum lycopersicum L.
Solanum melongena L.
Solidago fistulosa Mill.
Solidago virgaurea L.
Sonchus
Sorghum
Spartium junceum L.
Spermacoce latifolia Aubl

Stellaria media (L.) Vill.
Streptocarpus
Tillandsia usneoides (L.) L.
Toxicodendron diversilobum (Torr. & A. Gray) Greene
Trifolium repens L.
Ulmus
Umbellularia californica (Hook. & Arn.) Nutt.
Urtica dioica L.
Urtica urens L.
Vaccinium
Verbena litoralis Kunth
Veronica
Vicia faba L.
Vicia sativa L.
Vinca
Vitis
Westringia fruticosa (Willd.) Druce
Westringia glabra L.
Xanthium spinosum L.
Xanthium strumarium L.

PRILOG 2

LISTA BILJAKA DOMAĆINA OSJETLJIVIH NA EVROPSKE IZOLATE ŠTETNOG ORGANIZMA (BILJKE DOMAĆINI)

Biljke domaćini osjetljivi na podvrstu *Xylella fastidiosa* subsp. *fastidiosa*
Cistus salviifolius L.
Convolvulus cneorum L.
Coprosma repens A. Rich.
Coronilla glauca L.
Coronilla valentina L.
Cytisus scoparius (L.) Link
Cytisus villosus Pourr.
Elaeagnus angustifolia L.
Euryops chrysanthemoides (DC.) B.Nord.
Euryops pectinatus (L.) Cass.
Ficus carica L.
Fraxinus angustifolia Vahl
Genista x spachiana (syn. *Cytisus racemosus* Broom)
Genista corsica (Loisel.) DC.
Genista ephedroides DC.
Grevillea juniperina R. Br.
Hebe
Helichrysum italicum (Roth) G. Don
Lavandula angustifolia Mill.
Lavandula stoechas L.
Lavandula x allardii (syn. *Lavandula x heterophylla*)

Lavandula x intermedia
 Lonicera japonica Thunb.
 Medicago sativa L.
 Metrosideros excelsa Sol. ex Gaertn.
 Myrtus communis L.
 Olea europaea L.
 Pelargonium graveolens L'Hér
 Phagnalon saxatile (L.) Cass.
 Prunus armeniaca L.
 Prunus cerasifera Ehrh.
 Prunus domestica L.
 Prunus cerasus L.
 Quercus suber L.
 Rhamnus alaternus L.
 Rosa canina L.
 Spartium junceum L.
 Ulex europaeus L.
 Veronica elliptica L.
 Westringia fruticosa (Willd.) Druce
 Biljke domaćini osjetljivi na podvrstu Xylella fastidiosa subsp. pauca
 Acacia saligna (Labill.) Wendl
 Amaranthus retroflexus L.
 Asparagus acutifolius L.
 Catharanthus
 Chenopodium album L.
 Cistus creticus L.
 Dimorphoteca fruticosa (L.)
 Dodonaea viscosa Jacq.
 Eremophila maculata F. Muell.
 Erigeron sumatrensis Retz.
 Erigeron bonariensis L.
 Euphorbia chamaesyce L.
 Euphorbia terracina L.
 Grevillea juniperina L.
 Heliotropium europaeum L.
 Laurus nobilis L.
 Lavandula angustifolia Mill.
 Lavandula stoechas L.
 Myrtus communis L.
 Myoporum insulare R. Br.
 Olea europaea L.
 Pelargonium x fragrans
 Phillyrea latifolia L.
 Rhamnus alaternus L.
 Spartium junceum L.
 Vinca
 Westringia fruticosa (Willd.) Druce
 Westringia glabra L.
 Biljke domaćini osjetljivi na Xylella fastidiosa – bez obzira na podvrstu
 Calicotome spinosa (L.) Link

Cistus albidus L.
 Coffea
 Genista lucida Cambess.
 Helicrysum stoechas (L.) Moench
 Lavandula dentata L.
 Lavandula x chaytorae
 Nerium oleander L.
 Polygala myrtifolia L.
 Prunus avium L.
 Prunus dulcis (Mill.) D.A. Webb
 Rosmarinus officinalis L.
 Teucrium capitatum L.
 Ulex minor Roth*
 Vinca*

*determinacija podvrste na čekanju

PRILOG 3

SORTE ODREĐENOG BILJA KOJE NISU OSJETLJIVE NA ODREĐENI SOJ PODVRSTA ŠETNOG ORGANIZMA

Sorte	Vrsta sorti	Podvrsta navedenog organizma
Cabernet Sauvignon	<i>Vitis vinifera</i> L.	<i>Xylella fastidiosa</i> podvrsta <i>pauca</i> ST 53
Negroamaro	<i>Vitis vinifera</i> L.	<i>Xylella fastidiosa</i> podvrsta <i>pauca</i> ST 53
Primitivo	<i>Vitis vinifera</i> L.	<i>Xylella fastidiosa</i> podvrsta <i>pauca</i> ST 53